

O. M. Savychenko

REFLECTION OF ATHLETIC ABILITY AT THE JUVENILE AGE IN SITUATIONS OF SELF AND SOCIAL COMPARISON

The article analyzes the theoretical aspects of the development of abilities in situations of self-comparison and social comparison. The research was conducted in the traditions of the theory of achievement motivation in which H. Hekhausen proved that the development of achievement motivation is associated with the formation of an integrated self-conception based on self- and social comparison of activity results. Studying the structure of the regulation of behavior of athletes was organized in the form of a natural experiment. The experiment was built by ascertaining the strategy of multi-quality intra-experimental plan. For the analysis of self-reports of athletes authoring system of content-analysis of skills and reflection patterns of achievement motivation was used. There are results of experiment of the development of athletic ability in situations of self-comparison with their own achievements and standards, as well as in situations of social comparisons with their opponent and the ideal. Basic regulation components required for sports abilities development are actualized in the situations of self-comparison with one's own achievements and social comparison with generalized or personified ideal. It was experimentally proved that just in these situations the structures of achievement motivation is characterized by completeness and inter- and intrastructural balance, and then becomes the factor of sports abilities development. Therefore, the development of sports skills in adolescence is based on situations and social situations samoporivnyannya dominates comparison with their own achievements and famous athletes. The inclusion of youths in the experimental situations of self-comparison and social comparison can not only diagnose the features of value-motivational regulation athletes but also to develop their structural indicators of achievement motivation.

Keywords: reflection, situations of self-comparison, situations of social comparison.

Подано до редакції 08.04.2014.

УДК 159. 923

Т. М. Титаренко

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ У МЕЖАХ ПОСТНЕКЛАСИЧНОЇ РАЦІОНАЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано спрямованість особистісного зростання у добу постнекласики в бік все більшої здатності до трансформації. Показано зміни специфіки зростання залежно від взаємонастроєності ідентифікування, автономізації, діалогів, практикування та кочування як модусів існування особистості. Визначено, що конфігурації векторів зростання можуть складатися навколо одного чи кількох особистісних модусів.

Ключові слова: особистісне зростання, класика-некласика-постнекласика, модуси ідентифікування, автономізації, діалогів, практикування, кочування.

Постановка проблеми. Чи коректно взагалі говорити про зростання особистості у постнекласичній парадигмі? Якщо так, то в чому воно полягає, від чого залежить, яким чином стимулюється? Необхідність пошуку відповідей на ці запитання передбачає постановку проблеми особистісної специфіки, що якісно змінюється відповідно до класичного, некласичного і постнекласичного періодів періодизації науки [4].

У межах класичного світогляду особистість протиставляється навколишньому світу, який розглядається як об'єктивний, такий, що існує зовсім окремо і незалежно. Особистість по відношенню до нього, відповідно, є вторинною, залежною від багатьох чинників: родини, держави, політичного і економічного устрою, професійної реалізованості, соціального статусу, фінансових можливостей тощо. Могутній і

впливовий навколишній світ завжди має певні очікування щодо маленької людини, які чи то сприяють особистісному зростанню, чи гальмують його. Світ детермінує особистість, тобто активно на неї впливає, заохочує, тисне, вимагає. А особистості залишається більш-менш спритно відгукуватися на зовнішні зміни.

Отже, у часи класичної раціональності вектор особистісного зростання спрямовується у бік все більшої цілісності, безпеки, стабільності, адже саме ці якості дають особистості змогу адекватно відповідати на зовнішні зміни.

У некласичний період розвитку науки акцент зміщується ззовні всередину, навколишній світ стає вторинним, а особистість починає самостійно детермінувати власне життя. Бунт проти усталених норм і правил здійснюється під прапором розквіту індивіду-

альності, нестандартності, своєрідності. Здається, саме так особистість, нарешті, зможе підвищити власну конкурентоздатність, збільшити життєві шанси, наблизитися до справжнього успіху. У численних екзистенційно-гуманістичних дослідженнях бачимо саме цю – активну, сміливу, оптимістичну особистість, яка демонструє владу над будь-якими проблемами, обставинами, ситуаціями.

Отже, у добу неklasичної раціональності вектор особистісного зростання спрямовується в бік розкриття власної глибинної природи, розгортання потенціалу, посилення суб'єктності, нарощування здібностей, оскільки саме ці якості підвищують вплив особистості на навколишній світ.

На етапі постнеklasичної раціональності народжується якісно нова особистість. Вона вже не відчуває себе цілком залежною від навколишнього світу (як у класичні часи) і не захоплюється власною незалежністю (як у часи неklasичні). Для неї пріоритетнішим стає перебування у перманентному діалозі з різними культурними, історичними, сімейними, професійними та іншими контекстами, що сприяє суб'єкт-об'єктній єдності. Новий феномен, який традиційно називають особистістю, уже дуже мало схожий на будь-які її класичні визначення, хоча б тому, що він не константний, не цілісний, не стабільний, не самодостатній. Сензитивна, чутлива, схожа на параболічну антену, налаштовану на динамічний всесвіт, особистість сьогодні зростає, стаючи рухливішою, процесуальнішою, гнучкішою [5].

Вектор особистісного зростання у постнеklasичну добу спрямовується в бік все більшої відкритості, змінюваності, здатності до численних трансформацій.

Залишається відкритим питання: які саме атрибутивні характеристики має постнеklasична особистість, і як вони впливають на особистісне зростання.

Виклад основного матеріалу. По-перше, набуває величезної значущості ідентичність, хоча й у модифікованому вигляді. Втрачається її усталеність, як збереження тотожності з собою, якої людина раніше прагнула, досягала і зберігала. Тепер, у швидкоплинному світі, коли все навколо миттєво змінюється, особистість все більше енергії витрачає на пошуки власної ідентичності, яку остаточно ніколи не знаходить. Недарма термін «ідентичність» у постмодерністській парадигмі взагалі стає майже синонімом «особистості» і зустрічається в гуманітарних текстах чи не частіше, ніж звичайний термін «особистість». Точніше було б, на наш погляд, говорити не про ідентичність, як про щось вже досягнуте і стає, а про ідентифікацію, що відбувається безперервно.

Завдання полягає більше не в тому, як віднайти, відкрити, сконструювати, зібрати (навіть купити) ідентичність, а в тому, як запобігти її стагнації, застряганню. Добре створена, усталена ідентичність втрачає свою колишню цінність і перетворюється на перешкоду, бо стрижень постмодерністської стратегії життя – не створення ідентичності, а уникання фіксації [6].

Щоб іще більше підкреслити процесуальність ідентифікації, цей процес можна назвати ідентифікуванням, оскільки особистість стає рухом, неодмінним переходом-в-інше. Саме постійне самоідентифікування, як властивість і, водночас, стан особистості, що ніколи не завершується, не добігає кінця, стає бажаним вектором особистісного зростання.

По-друге, особистість уже не є і ніколи не буде повністю автономною, по-різному проявляючись у численних соціокультурних та інтерперсональних контекстах. Вибудовуючи власну територію і виокремлюючи, усвідомлюючи, захищаючи її, вона доброзичливо сусидить із територіями інших особистостей, враховуючи їхні прагнення, беручи до уваги домагання. Вона окреслює їхні межі, які відпочатково передбачає перетинати, порушувати, пересувати, міняти.

Так статична, застигла автономність перетворюється на динамічну, змінювану автономізацію, що, до речі, сприяє новим і новим спробам самоідентифікування. Ці два особистісні процеси – ідентифікування та автономізація – неможливі один без одного. Не оформивши власну життєву ситуацію з урахуванням усіх інших ситуацій, що перетинаються з нею, нереально відчуті власні межі, автономізуватися від тих аспектів реальності, з якими особистість із якихось причин не схильна взаємодіяти.

У постнеklasичній парадигмі варто говорити не про автономність особистості, як це було в екзистенційно-гуманістичній психології, а про стійкі і взаємні, зустрічні тенденції до автономізації, про вміння вибірково встановлювати і руйнувати кордони, поважати та зберігати власну територію, водночас дбаючи про територію своїх рідних і близьких, про їхні особисті межі.

По-третє, особистість зростає, лише відкриваючись для контакту, конструюючи цей контакт, сприяючи взаєморозумінню і прийняттю. Її не можна уявити поза діалогом (чи, точніше, полілогом), адже вона перетворюється на цей діалог, стає діалогуванням так само, як стає ідентифікуванням і автономізацією.

Діалогування особистість провадить на власних кордонах, тобто там, де закінчується її умовна персональна територія і починаються території тих, хто її оточує. Цей діалог відбувається з урахуванням численних контекстів: хаотичних суспільно-політичних реалій, турбулентних фінансових змін, ринкових відносин, що вкрай стрімко впроваджуються у дуже різні сфери життя, масової культури, яка майже зливається з культурою елітарною. Контактуючи, особистість видозмінюється відповідно до процесуальних якостей плинного діалогування, спільного творення довіри і взаєморозуміння.

По-четверте, соціальність, колективність особистості у нових умовах прочитується, як властивість практикувати, брати участь у тих чи інших практиках. Далеко не всі наші поведінкові прояви, вчинки, дії є практиками життєконструювання. Щоб набутти статусу практик, людські діяння, наприклад – відносно нові

і незвичні, мають поступово набрати повторюваності, стати прийнятними і потрібними для особистості і спільноти. У межах соціальної психології практиками називатимемо прийоми життєконструювання, засоби життєздійснення, що виникають і закріплюються в ході постійного діалогу особистості зі світом, соціумом, культурою, життєвою ситуацією.

Отже, оскільки соціальне існує насамперед в практиках [2], то особистість має властивість практикування. Практикуючи—вона сприяє власному зростанню. Практики бувають фоновими, повсякденними і конструктивними, перетворювальними. Перевіряючись на ефективність, спільні для багатьох практики стають дієвим інструментом діалогування з оточенням, побудови оновленої ідентичності, досягнення чергового рівня автономізації. У практиках акумулюється і через них артикулюється значущий для особистості та її оточення досвід.

По-п'яте, постнекласична особистість є номадичною, кочовою. У своїх спонтанних мандрах вона постійно утворює нові зародки смислів, що мають креативний потенціал і можуть несподівано впливати на життєконструювання.

Чи багато особистостей сьогодні мандрують? Якщо раніше кочівниками традиційно були скотарі, торговці, мореплавці, ремісники, мисливці, рибалки, бродячі музики, актори, розбійники чи найманці, то у сучасному світі з'явилися так звані неокочівники – досить успішні люди, спосіб життя яких теж ніяк не є цілком осілим. Вони можуть бути айтішниками (комп'ютерниками, програмістами), менеджерами, викладачами, науковцями, політиками, спортсменами, акторами, шоуменами, гастарбайтерами, фрилансерами, навіть священниками. Додамо до цього списку інтернетні мандри, в які щоденно занурюється чи не кожна молода людина, та доступні більшості людей різного віку регулярні і тривалі телевізійні подорожування з каналу на канал (зеппінг). Зауважу, що Віктор Пелевін у романі «Generation П» вигадав для людей, які захоплюються зеппінгом, влучний термін— Номо Zapiens [3].

Праця і дозвілля неокочовиків мало відрізняються один від одного, а життя перетворюється на суцільну динаміку, рух із країни до країни, від одного заняття до іншого. Їхнє діалогування з оточенням досить легко відбувається як на рідній, так і на інших мовах, у різних професійних, родинних та інших контекстах, забезпечуючи нові і нові плинні самоідентифікації. Їхня потреба в автономії передбачає хіба що тимчасове усамітнення, необхідне для сконцентрованої діяльності, і така автономізація лише сприяє більшій відкритості, толерантності, прийняттю представників різних етносів, релігій, політичних уподобань чи сексуальних орієнтацій. Віяло практик, характерних для цього сучасного бродячого люду, є набагато ширшим, ніж це було хоча б у позаминулому столітті, коли представники різних культур дуже сильно відрізнялися між собою.

Процеси ідентифікування, автономізації, діалогування, практикування та кочування можуть складатися у різноманітні особистісні конфігурації. Наприклад, найактуальнішою активністю на певний час стає кочування, яке здійснюється завдяки діалогуванню і практикуванню заради досягнення нової ідентичності та набуття певного рівня автономії. Чи у фокусі уваги особистості опиняється самопізнання, що потребує зосередженості на процесах ідентифікування та автономізації. Цей шлях передбачає мандрування, в ході якого ставлення до себе відчутно змінюється, і в результаті особистість засвоює нові способи практикування та діалогування.

Виходить, жорстко структурованої організації життя від сучасної особистості годі і чекати. Немає в особистісному русі і фундаментальних опозицій зовнішнього-внутрішнього чи минулого-майбутнього. Так само немає детермінізму у вигляді примусової каузальності, отже причини вчинків та життєвих виборів, що визначають напрямок і швидкість руху життєвим шляхом, не знаходяться десь зовні, наприклад, у ситуації, що склалася, чи стосунках, які є значущими. Шукати в особистісному зростанні лише позитивної орієнтації, цілеспрямовано прагнути її, як це наполегливо радять деякі сучасні напрямки психотерапії, також навряд чи правомірно.

Складна взаємодія ідентифікування, автономізації, діалогування, кочування та практикування, рефлексуючись і текстуалізуючись у масштабах цілого життя, забезпечує не лише численні переходи з теперішнього у минуле і майбутнє, а й перетворення цих часових модусів одне в одне. Те, що вчора вважалося завершеним, незмінним і остаточно минулим, в результаті застосування нових інтерпретативних схем, залучення інших значущих контекстів, стає набагато більш теперішнім, ніж сьогоднішня повсякденна життєдіяльність.

Жорсткі детермінації наступної зміни траєкторії життєвого шляху насамперед попереднім станом відсутні. Нові життєві етапи вже не обумовлені попередніми, а вибудовуються із стихії культурних, історичних, економічних, персональних контекстів. Можна навіть сказати, що чергова траєкторія руху вперед інколи обирається цілком випадково з численних ризоматично сплетених життєвих обставин.

За мобільність, рухливість, динамічність особистість має розплачуватися додатковими часовими, енергетичними, емоційними та іншими ресурсами. Крім того, снага до самозмін завжди поєднується з потребою самозбереження, самовпорядкування. І кожен з нас цього балансу шукає на різних етапах життя по-різному, відповідно до набутого досвіду і ситуацій, що складаються, схилиючись то до все більш закритої автономізації, то до відкритого діалогування з оточенням.

Для ілюстрації можливих конфігурацій основних векторів особистісного зростання, побудованих навколо кочування, розглянемо запропоновані

З.Бауманом стилі руху життєвим шляхом, розповсюджені у постмодерному суспільстві: фланер, волоцюга, турист і гравець [1,6]. Подібні життєві стилі існували і раніше, але реалізовувалися маргінальними людьми у маргінальних місцях. Тепер вони здійснюються більшістю в основному часі їхнього життя і в місцях, що є найбільш значущими в їхньому життєвому світі. Вони стали тепер, остаточно й безповоротно, типовими образами життя сучасних особистостей з відповідними наборами практик життєконструювання, способів ведення діалогів, шляхів досягнення умовної автономії і тимчасової ідентифікації.

Фланер (flaneur) практикує прогулянки, як спосіб життя, а не як спосіб проведення вільного часу. Зазвичай він є мешканцем великого міста, хоча і не обов'язково. Фланер для оточення залишається незнайомим, малопомітним, стороннім, так само, як і навколишні для нього, і тому спеціальних зусиль, спрямованих на автономізацію чи діалогування, він не витрачає. Практикування гулянь сприяє незапланованій, невимушеній зміні окремих епізодів, фрагментів життя. Ці випадкові епізоди не перетворюються для фланера на значущі події, оскільки не мають ані причин, ані наслідків. Проживання життя, як невимушеної прогулянки, може відбуватися де завгодно, навіть у величезних торгових центрах – молах (до речі, цей термін відпочатково позначав алею для гуляння), які проектувальники роблять на замовлення за параметрами того, хто гуляє. Тут поверхні віддзеркалюються у поверхнях; тут щось купують, щоб прогулюватися, і прогулюються, щоб щось купити. Ідентифікування змінюється відповідно до зміни віддзеркалюваних зображень. Для фланера з його практиками вільного спостереження, ігрового споживання, теперішній час-відірваний від минулого і майбутнього, тому випадковим і несподіваним зустрічам гарантовано епізодичність.

Волоцюга практикує свободу пересування, не маючи пункту призначення. Так він скидає пута минулого, позбавляється контролю. Бродяга непередбачуваний, бо ніколи не знає, куди рухатиметься наступного разу, і це його ніяким чином не турбує. Волоцюжництво, за Бауманом, не має ніякого маршруту; його траєкторія складена із шматочків, що нагадують клаптеву ковдру. Будь-яке місце може стати для бродяги зупинкою, але він ніколи не знає, як довго залишатиметься тут; це залежить від терпіння і великодушності тих, хто його приймає, та від новин відносно інших місць, що пробуджують нові надії. Бродяга вирішує, куди повернути, коли досягає перехрестя; він ситуативно обирає наступну зупинку, читаючи назви на дорожніх знаках. Норовливий, авантюристичний і ексцентричний, він скрізь залишається чужаком, ні до чого і ні до кого не звикаючи.

Метою туриста, який рухається ніби не насправді, є новий різноманітний досвід, оскільки повсякденні радості швидко «приідаються». Туристам подобається дивний, химерний стан, вони ніби віддаються на

волю хвиль, але важливо, щоб від цього стану можна було у будь-який момент відмовитися. Вони обирають враження, які мають бути безпечними, місця, які відрізняються крикливою, показною оригінальністю та безліччю добре маркерованих шляхів до відступу. Дивацтва у світі туриста вже не лякають, бо вони приручені, одомашнені, а струси входять до комплексу оплачених послуг з безпеки. У результаті використання таких практик життєконструювання гнучкий світ здається добрим, чуйним до бажань і примх; він будується і перебудовується з однією метою: збудувати, радувати, розважати. У набір безпеки туриста обов'язково входить наявність затишного, звичного, спокійного дому, куди можна буде повернутися після безхмарних мандрів. Щоправда, оскільки саме життя перетворюється на велику туристичну пригоду, все менш очевидно, яке з місць відвідування є домом. Турист декларує, що йому потрібно багато простору, а простір – не та річ, яку можна знайти вдома. І тому дім зберігається на горизонті життя, як дивна суміш укриття і в'язниці.

У житті гравця немає необхідності і випадковості, передбачуваності і керуваності, незмінності і безповоротності, закону і беззаконня, порядку і хаосу. Світ гравця гнучкий і невловимий, розділений на вервечку ігор, мета яких - перемога. Щоб досягти успіху – треба відмовитися від жалості, співчуття, милосердя чи співробітництва. І тут найважливішими практиками побудови життєвого шляху стають практики хорошої гри, що передбачають вдалі ходи, обережність, ризик, інтуїцію. Кожна гра має початок і кінець, і поки гра триває, її стіни захищені від зовнішнього світу; голоси ззовні здаються гравцям приглушеними, невиразними. Щоб бути впевненим, що гра не має довготривалих наслідків, кожен гравець (як і його партнери та супротивники) має пам'ятати, що «гра є усього лиш грою». Гравець, завершуючи гру багаторічного шлюбу заради того, щоб шире віддатися наступним жорстоким іграм, вимагає від партнерки: «Ми – дорослі люди, давай залишимося друзями», і його зовсім не мучать докори сумління.

Порівнюючи всі чотири взаємопов'язані та взаємообумовлені способи життєпобудови, характерні для постмодерну, Бауман підкреслює їхню спільність. Адже всі чотири стилі мають тенденцію робити людські стосунки фрагментарними і непостійними; всі вони не передбачають прихильностей і далекосяжних наслідків; всі перешкоджають створенню довготривалих зв'язків із взаємними правами і обов'язками. Всі вони підтримують дистанцію між собою і Іншим, сприймаючи його, як об'єкт естетичної, а не моральної оцінки, як справу смаку, а не предмет відповідальності.

Панорама шляхів зміни особистістю себе і свого життя далеко не обмежується позначеними типами. Праця і дозвілля неокочовиків дійсно мало відрізняються один від одного, а життя перетворюється на суцільну динаміку, рух із країни до країни, від одного

заняття до іншого. Їхнє діалогування з оточенням до- сить легко відбувається як на рідній, так і на інших мовах, у різних професійних, родинних та інших кон- текстах, забезпечуючи нові і нові плинні самоіденти- фікації. Водночас їхня потреба в автономії передбачає хіба що тимчасове відсторонення, необхідне для ско- нцентрованої діяльності, і така автономізація лише сприяє більшій відкритості, толерантності, прийняттю представників різних етносів, релігій, політичних уподобань чи сексуальних орієнтацій. Віяло практик, характерних для цього сучасного бродячого люду, є набагато ширшим, ніж це було хоча б у позаминулому столітті, коли представники різних культур дуже си- льно відрізнялися між собою.

Для фланера, волоцюги, туриста, гравця, як різ- них варіантів номадичної, кочової особистості, всі особистісні модуси певним чином видозмінюються. Ідентифікування стає ситуативним, множинним, ді- алогування втрачає усталеність і симетричність, прак- тиккування підпорядковується ігровому споживанню, автономізація то посилюється, то майже зникає.

Подібні варіанти особистості можна виділити, концентруючись навколо інших векторів дуже специ- фічного для постмодерних умов особистісного зрос- тання, що і буде перспективою подальших дослі- джень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василенко И. А.. Политическая философия. — 2-е изд.— М.: ИНФРА- 2010.— 320 с.
2. Волков В. В., Хархордин О.В. Теория практик / В. Волков // Изд. Европейского университета в Санкт-Петербурге.- СПб. - 2008.- 298 с.
3. Пелевин В. О. Generation «П» / В. Пелевин // Эксмо.- М. - 2009.- 352 с.
4. Степин В. С. Теоретическое знание / В. Степин //Прогресс-Традиция. –М.- 2003. - 744 с.

REFERENCES

1. Vasylenko, I.A. (2010). *Politieskaia filosofiiia [Political philosophy]*. Moscow: INFRA [in Russian].
2. Volkov, V.V., Harkhordin, O.V. (2008). *Teoria praktik [The theory of practices]*. Saint Petersburg: Izd. Evropeiskogo universiteta[in Russian].
3. Pelevin, V.O. (2009). *Generation "P"*. M.: Eksmo [in Russian].
4. Stepin, V.S.(2003). *Teoreticheskoie znaniie [Theoretical knowledge]*. Moscow: Progress-Tradition [in Russian].
5. Tytarenko, T.M. (2012). *Kontury osobystosti v postneklasychnii paradymii [Contours of the personality*

Висновки та перспективи подальших дослі- джень. Якщо у часи класичної раціональності вектор особистісного зростання спрямовується в бік все бі- льшої цілісності, безпеки, стабільності, в період не- класичної раціональності – в бік розкриття глибинної природи особистості, її потенціалу, посилення суб'єктності, то у добу постнекласики – в бік все бі- льшої відкритості, змінюваності, здатності до транс- формацій.

У межах постнекласичної раціональності особис- тість рушає з місця, стає дієсловом, перетворюється на взаємодію певних динамічних процесів, що не пе- редбачають фіксованої структури. Така особистість перестав прагнути чіткої ієрархії цінностей, ролей, звичок, якостей. Втрачає вона і фіксовану мету особис- тісного зростання, тобто рух життєвим шляхом стає антителеологічним.

Спрямованість особистісного зростання зміню- ється, залежно від взаємоконфігурацій ідентифіку- вання, автономізації, діалогування, практикування та кочування. Конфігурації векторів можуть складатися навколо одного чи кількох особистісних модусів (на- приклад, навколо кочування у варіантах фланера, во- люцюги, туриста, гравця).

5. Титаренко Т. М. Контури особистості в пост- некласичній парадигмі // Людина в сучасному світі: в 3-х кн., кн. 2. Психолого-антропологічний контекст: колект. моногр./ [А. О. Вовк, О. В. Волошок, І. І. Га- лецька та ін.]; за ред. В. П. Мельника. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 602 с. – С. 11–27.

6. Bauman Z. From Pilgrim to Tourist - or a Short History of Identity // Questions of Cultural Identity. London, 2000.- P. 18-35.

in post-nonclassical paradigm]. *Liudyna v suchasnomu sviti u 3 kn., kn.2 Psyhologo-antropologichniy kontekst: kolektivna monografiia – The person in the modern world: in 3 books, book 2. Psychological-anthropological context: collect. monogr.* / [A.O. Vovk, O.V. Voloshok, I. I. Galetska etc.]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

6. Bauman, Z. (2000). From Pilgrim to Tourist - or a Short History of Identity // *Questions of Cultural Identity*. (pp.18-35). London.

Т.М Титаренко

ЛИЧНОСТНЫЙ РОСТ В ПРЕДЕЛАХ ПОСТНЕКЛАССИЧЕСКОЙ РАЦИОНАЛЬНОСТИ

В статье проанализирована направленность личностного роста в эпоху постнекласики в сторону все большей способности к трансформациям. Показаны изменения специфики роста в зависимости от взаимокон- фигураций идентифицирования, автономизации, диалогирования, практикования и кочевания как модусов су-

ществования личности. Определено, что конфигурации векторов роста могут складываться вокруг одного или нескольких личностных модусов.

Ключевые слова: личностный рост, классика-неклассика-постнеклассика, модусы идентификации, автономизации, диалогирования, практикования, кочевания.

T. M Tytarenko

PERSONAL GROWTH IN THE LIMITS OF POSTNONCLASSICAL RATIONALITY

The orientation of personal growth during a post-nonclassical era towards the increasing ability to transformations in comparison with the period of nonclassical rationality when growth occurred towards subjectivity strengthening, and the period of classical rationality when efforts of the personality were bent on achievement of stability and safety is analyzed in the article. It is defined that within post-nonclassical rationality the personality ceases to strive for accurate hierarchy of values, roles, turning into interaction of certain processes which don't provide the fixed structure and become anti-teleological. In the bounds of post-nonclassical rationality the personality transforms to the interrelation of some dynamic processes that don't predict some fixed structure. Such personality loses fixed aim of personal growth, her move towards lifeway becomes antiteological. It is shown that post-nonclassical personality has same attributive characteristics that influence to personal growth. In post-nonclassic paradigm it is correct to speak about consistent and common, opposite tendencies to autonomization about the ability to adjust borders selectively or destroy their, respect and cherish own territory and at the same time care the territories of native and familiarity, their own borders. The dialogue of personality with others occurs on her own borders, where ends her personal conventional territory and begins the territories of surrounds. It is shown that specifics of growth in post-nonclassical times change depending on mutually configurations of identification, autonomization, dialogization, practicing and nomadizing processes as modes of the personality existence. Configurations of growth vectors can emerge round one or several personal modes (for example, round a nomadizing process in options of flaneur, tramp, tourist, and player).

Keywords: personal growth, classic-nonclassic, post-nonclassic, modes of identification, autonomization, dialogization, practicing and nomadizing processes.

Подано до редакції 10.04.2014